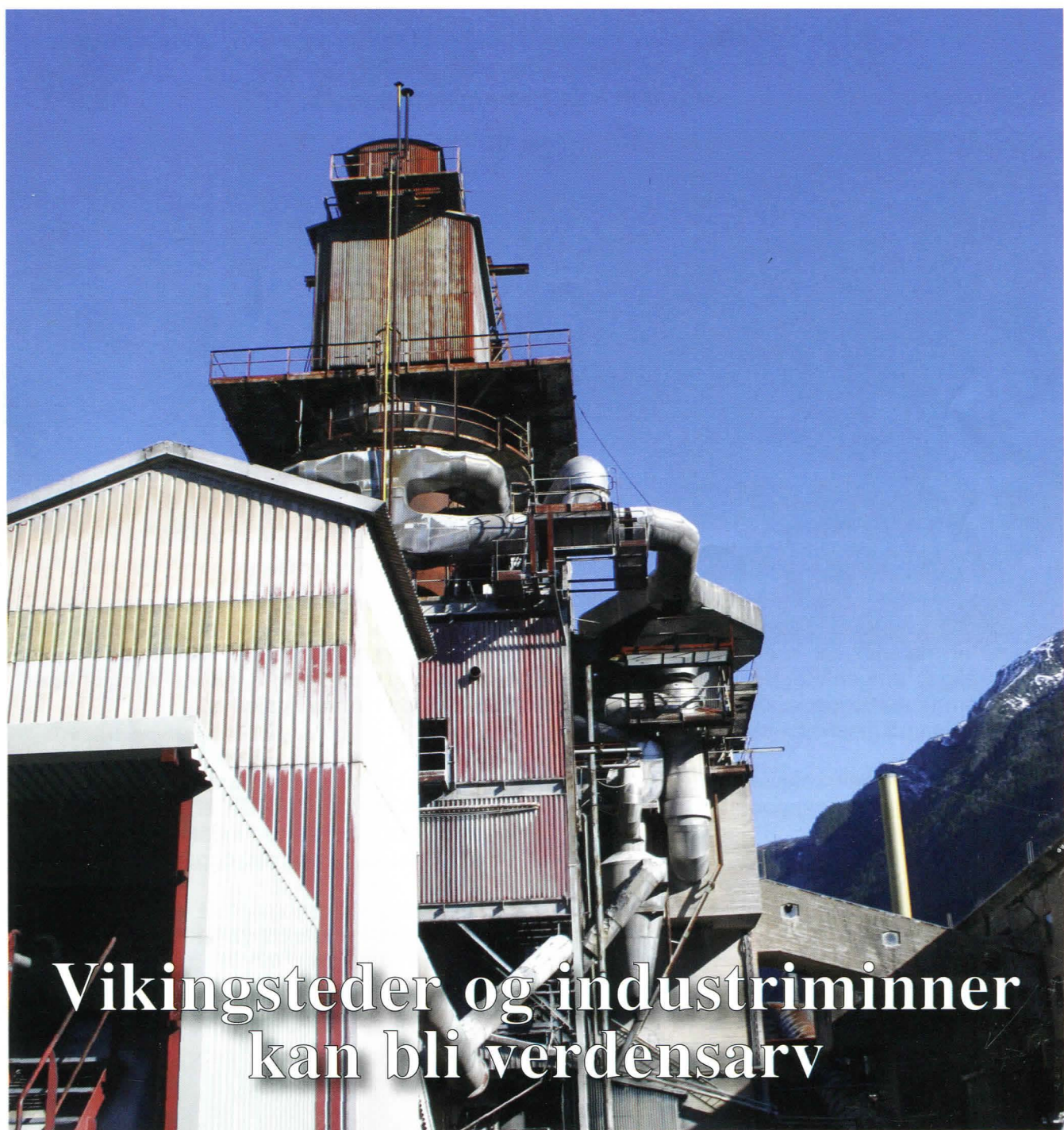

FORTIDSVERN

Medlemsblad for Fortidsminneforeningen

Nr. 1/2011 (36. årgang). Løssalg 70 kroner

**Vikingsteder og industriminne
kan bli verdensarv**

Vernesaker og aktivister fra hele landet – Tema: Kulturarven i landskapet; hegner vi om kvalitetene?
Finn fram kalenderen! Stort foreningstilbud framover!

Tre driftige damer takker av

I til sammen seksti år har Frida Tove Meland, Bjørg Alme Johannessen og Jorunn Wiik hatt ansvar for å ta vare på noen av landets viktigste kulturminner. Å være daglig leder i avdelinger som eier stavkirker og andre flere hundre år gamle bygninger er ingen «ni til fire-jobb». Så er de da også engasjerte og kunnskapsrike, disse tre som nå sender stafettpinnen videre.

AV BENTE BJERKNES

Frida Tove Meland har i 30 år hatt «ulike hat-ter» i Fortidsminneforeningen i Nord-Trøndelag, både som daglig leder, styreleder og sekretær. Hun gav seg for et drøyt år siden.

Bjørg Alme Johannessen har i 17 år vært pytt og panne i Sogn og Fjordane, mens Jorunn Wiik har styrt Buskerud-kontoret i 11 år.

Alle tre får glimrende skussmål – det er farte vi da vi gjorde forberedende undersøkelser til denne saken. Nitidig og grundig, pliktoppfyllende langt ut over hva arbeidskontraktene skulle tilsi, og helt avgjørende for sine respektive avdelingens resultater i årene de har vært virksomme – det er gjennomgangstonen blant dem vi har snakket med.

Felles for disse avdelingene er at de eier og vokter uerstattelige kulturminner. Men hvorfor havnet disse damene i vår forening?

Meland forteller at hun var arkitekturstudent i arkitekturvernåret 1975, og etter å ha deltatt på noen av foreningens møter, fant hun sin plass i Nord-Trøndelag avdeling da den ble startet av Mari Kollandsrud rundt 1980.

Johannessen forteller at da hun var klar for nye utfordringer i 1995, da stillingen ble utlyst. Hun var ikke ukjent med foreningen, da datteren hadde jobbet som guide i Kaupanger stavkirke. – Jeg likte at stillingen var allsidig og utfordrende, sier hun.

– Jeg er jo liksom pensjonist, men hadde planlagt å fortsette litt til. Men på grunn av sykdom i den nærmeste familien må jeg prioritere litt annerledes akkurat nå, sier Wiik. Vi forstår at hun ikke har til hensikt å «slippe» foreningen helt.

Byggeledere og sjauere

Er det så noen av de respektive avdelingenes eiendommer som har betydd noe spesielt?

Det virker ikke slik, for de ramser opp den ene kirken etter den andre i tillegg til profane byggverk. Meland forteller også om et unikt, laftet gjerde, Johannessen nevner bakerovner og Wiik trekker frem et messehagl fra 1786.

Mens Bjørg i Sogn og Jorunn i Buskerud stort sett arbeider med trebygninger, har Frida Tove Meland jobbet mye med steinbygninger. Hun har forvaltet steinkirkene på Sakshaug, Logtun og Hustad, som ikke nevnes like ofte som stavkirkene i foreningssammenheng, men som absolutt forsvare betegnelsen «kulturskatter». Sommeren står snart for døren – vi anbefaler et besøk til ruiner og steinkirker i Trøndelag. Du vil bli overrasket over hvor spennende disse foreningseiendommene er. Og ikke minst – hvis du er på Stiklestad, besøk Olavsstøtten, som også foreningen eier. Foto: Silja Selfors.

Å holde alt dette ved like krever både arbeid og penger, hvordan har de løst dette? Riksantikvarens stavkirkeprogram har vært til god hjelp, ellers er det å skrive søknader en viktig del av jobben de nå skal forlate, mye tid går med til organisering. Meland mener at det med årene er blitt vanskeligere å skaffe penger, ellers forbinder hun bare glede med arbeidet. Istandsetting, og restaurering har vært en vesentlig del av jobben.

Bjørg i Sogn og Fjordane har også drevet cruisevirksomhet på Sognefjorden. – Dette pågikk en tiårs tid, men billettprisen var relativt høy fordi det er kostbart å leie båt, forklarer Johannessen som også viser til at de arrangerte bussturer. Egeninnsats er heller ikke ukjent, og Wiik forteller at hun og ektemann Odd har vært med å tjære stavkirkene. – Odd hang i en lift for å tjære toppen av Torpo, han har ikke høydeskrekk, ler hun.

– Uten egeninnsats hadde det ikke vært mulig å komme i mål. Samtidig bor ekteparet Wiik i en gammel sveitservilla som også krever sitt. Den personlige interessen og de varierte arbeidsoppgavene er kanskje forklaringen på at de alle tre i høyeste grad har tatt med seg arbeidet hjem. Det er kanskje ikke helt i samsvar med arbeidsmiljølovens bestemmelser, men foreningens ansatte daglig ledere har alltid gitt sin innsats for foreningen et sterkt aktivistpreg. Avdelingsdriften har ikke bare vært jobben til de tre damene, det har også vært deres hobby *con amore*.

Pensjonister?

– Jeg gleder meg til å bli pensjonist til høsten, utbryter Johannessen. Men hva skal du gjøre da, lurer vi?

– Du, her er det full fart, sommersesongen står for døren, så det har jeg ikke hatt tid til å tenke på, men mer tid til familien skal prioriteres. Her i Sogn og Fjordane merket vi forresten godt finanskrisen, husker hun, og forklarer:

– Billettinntekter er viktig for oss, så da turistene uteble, merket vi det godt. Tidligere kultursjef i Lærdal, Jon Tamnes, skal overta etter meg, og det er jeg veldig fornøyd med, sier hun og tilføyer at hun skal bidra i en overgangperiode.

Fortidsvern spør om det så er over og ut med foreningen for Alme Johannesens del. Vi skjønner raskt at hun har problemer med å svare utvetydig «nei» på spørsmålet.

– Det er ikke utenkelig at jeg kan bidra senere også, smiler hun, men understreker også at det er avhengig av overskudd og lyst. Overskudd skal hun opparbeide sammen med familien.

– Som sagt må jeg prioritere familien akkurat nå, men jeg stiller selvfølgelig opp for å bistå den som skal overta etter meg, for det er så mye å sette seg inn i. Kanskje de kan bruke meg i avdelingsstyret etter hvert, tenker Wiik høyt. – Dessuten kjenner jeg til en nydelig, gammel eiendom hvor foreningen kanskje kan bidra til å dra i gang en stiftelse, ler hun.

Hva så med Meland, der finner vi kanskje en pensjonist som går på bingo og ellers tviner tommeltotter?

– Men jeg er allerede i gang med noe nytt, utbryter hun og fortsetter: – Gamle sauseraser, de er nemlig også truet, så det er viktig å bevare dem før de forsvinner. De har gjerne grå og svart ull og det er ikke så populært, derfor har vi også startet eget spinneri. Vi er i startgroven, forklarer hun.

T.u.: Et gigantisk muntrasjonråd og en meget profesjonell eiendomsforvalter: Jorunn Wiik fra Buskerud avdeling. Hennes kvitrende og optimistiske ansikt har vært en viktig ressurs for avdelingen – og sørget for at samarbeidet med eksterne parter i både Drammensregionen og innlandsdalene har gått veldig greit. Hennes omsorg for eiendommene i fylket – blant dem stavkirkene i Nore og Uvdal og på Torpo – kjenner ingen grenser. Nå skal hun pensjonere seg, men vi lurer på om hun greier å legge foreningsengasjementet helt bak seg. Foto: Trygve Bragstad.

T.h.: I Sogn og Fjordane ligger seks av foreningens eiendommer, blant dem både Urnes, Borgund og Hopperstad stavkirker. I tillegg forvalter avdelingen to eiendommer som eid av andre, Kaupanger stavkirke og Hove steinkirke i Vik. Dette har Bjørg Alme Johannesen hatt et utmerket grep om i en årrekke, og hun er kjent for sin systematikk, profesjonalitet og vennelige vesen, noe som er avgjørende egenskaper for en person som i så stor grad forholder seg til turistmarkedet. Men hennes engasjement for formidling av eiendomsskattene i fylket skal heller ikke glemmes, gå bare inn på www.stavechurch.com og sjekk hvor glimrende avdelingen arbeider. Foto: Silja Selfors.

Gode råd til etterfølgere?

Hva tenker de om Fortidsminneforeningen og fremtiden? Ingen av dem ønsker i utgangspunktet å gi noen råd, ingen ønsker jo å være «syvende mor i huset». Men noen tanker har de naturligvis gjort seg.

Wiik kunne tenke seg bedre informasjonsflyt både mellom avdelingene og sentralledet. Alle er enige om at vi burde vært flere medlemmer, men arbeidspresset i avdelingene er så stort at man ikke rekker over alt, dessuten er pengemangel et problem. Men ingen av de tre ønsker å ha det på seg at de klager.

– Man burde skaffe nok driftsmidler slik at de frivillige kan jobbe med prosjekter, mener Meland og viser til at foreningen har nok profesjonelle folk.

– Vi er nok for beskjedne og har ikke talent for å skrike og bråke. Vi trenger å få noen inn i styret som har politisk teft og kan tigge om penger. Kanskje hovedstyret kan gjøre noe her, under Meland og innrømmer at man nok kan bli litt mismodig underveis.

– Men det jeg forbinder med dette arbeidet er først og fremst glede og godt samarbeid med lokalbefolkningen og jeg har hatt det veldig hyggelig underveis, påpeker hun.

– Vi er nok litt beskjedne, sier Johannessen.

– Vi bør vise oss mer i samfunnet, tilføyer Wiik. – Slik at vi blir sett og kan bidra til å dra tingene i riktig retning. Det er nok viktig fremover – både for de avdelingene vi har arbeidet for, og for foreningen som helhet. ■